

Editor's Prologue

Cristinel Munteanu¹

Abstract: In this preliminary note, the editor justifies the publication of this special issue of "Acta Universitatis Danubius. Communicatio" devoted to Eugenio Coseriu's commemoration, 20 years after his death. At the same time, he presents the content of the texts written or translated on this very occasion, texts which deal with matters concerning semiotics, text linguistics and hermeneutics from a Coserian perspective. Moreover, mention must be made that two of the selected texts belong to Coseriu himself and are published here for the first time in a Romanian version.

Keywords: Eugenio Coseriu; integral linguistics; semiotics; text linguistics; hermeneutics

Prologul editorului

Motto: „Sobre todo en relación con el sentido se justifica también la importancia especial que la lingüística del texto tiene en lo que concierne a la íntima conexión entre la teoría del lenguaje y la de la literatura. En efecto, el plano del sentido es, por decirlo así, *d o b l e m e n t e s e m i ó t i c o*, porque en este plano un *significante* y un *significado* de lengua constituyen una primera serie de relaciones, seguida por otra serie, en la que el significado de lengua (con lo que designa) se hace a su vez '*significante*' para el *contenido del texto* o «sentido». Los *significados lingüísticos* (y lo que ellos designan) constituyen la parte material del texto literario, siendo precisamente la parte material – el «*significante*» – de *o t r o s i g n o*, cuyo «significado» es el sentido del texto. Por

¹ Professor, PhD, Faculty of Communication and International Relations, "Danubius" University of Galati, Address: 3 Galati Boulevard, 800654 Galati, Romania, Tel.: +40.372.361.102, fax: +40.372.361.290, Corresponding author: cristinel.munteanu@univ-danubius.ro.

consiguiente, todo aquello que de una obra se entiende de manera inmediata, a través de los signos lingüísticos, desde el punto de vista del texto no es sino percepción de un «significante»: Cervantes no habla *de* Don Quijote, *de* Sancho, *de* Dulcinea, sino que, *con, por medio de* Don Quijote, Sancho, Dulcinea, en cuanto *símbolos*, habla de *o t r a c o s a*, que es el sentido de su novela.” (Coseriu, 1981, pp. 284-285).

1. Acest număr special al revistei „Acta Universitatis Danubius. Communicatio” a fost prilejuit de sărbătorirea a 100 de ani de la nașterea savantului de origine română Eugeniu Coșeriu (1921-2002), un important lingvist, teoretician și filosof al limbajului de notorietate mondială. În primă instanță, la Universitatea „Danubius” din Galați a fost plănuită o conferință internațională menită să marcheze, în toamna anului 2021, evenimentul mai sus menționat. Conferința respectivă ar fi trebuit să se desfășoare ca o acțiune inclusă în suita de manifestări științifice organizate de Centrul de Hermeneutică „Simboluri și Texte” (CHeST), însă procesul de restructurare și de reorganizare care a cuprins universitatea noastră a făcut ca o atare conferință să fie amânată *sine die*. În plus, contextul pandemic ar fi împiedicat desfășurarea fizică a conferinței, la care unii invitați din străinătate confirmaseră deja participarea.

2. Până la urmă, în pofida anulării conferinței aniversare, profesorul Klaas Willems (de la Universitatea din Ghent, Belgia) a acceptat, cu generozitate, să țină on-line o „single talk conference” la sfârșitul lunii octombrie (în anul 2021) și să ne trimită ulterior textul comunicării sale, pe care îl publicăm aici. (Eu însumi, într-o modalitate similară, am conferențiat – în luna decembrie a aceluiași an –, vorbind despre *Limbaaj și cultură în teoria lui Eugeniu Coșeriu. Câteva distincții filosofice esențiale*.) Cu o exemplară bunăvoință, un însemnat discipol coșerian, profesorul Jörn Albrecht (de la Universitatea din Heidelberg, Germania) a răspuns invitației mele, încredințându-mi spre publicare un studiu valoros despre problemele traducerii în raport cu lingvistica textului. Deoarece în 2022 s-au împlinit 20 de ani de la dispariția lui Eugeniu Coșeriu, am considerat potrivit să dedicăm materialele strânse aici comemorării marelui lingvist.

3. Prima parte a acestui număr special cuprinde texte care examinează limbajul din perspectivă interdisciplinară, texte semnate de Eugeniu Coșeriu și de Ioan S. Cârâc. După cum se poate observa, problematica este una largă, extinzându-se și la domeniul semioticii. În plus, nu este vorba doar de limbaj și de semantică, ci și de metodologie (în raport cu problemele terminologiilor) și chiar de epistemologie

lingvistică. (De altminteri, chiar și articolul meu, *Textul ca simbol*, din partea a doua, conține anumite secvențe care au atingere certă cu semiotica.)

3.1. Studiul *Interdisciplinaritate și limbaj* reprezintă, la bază, textul unei conferințe pe care Coșeriu a ținut-o în italiană cu mai bine de patru decenii în urmă. În pofida trecerii timpului, conținutul acestui text rămâne în întregime actual. Într-adevăr, în acea împrejurare, Eugeniu Coșeriu a operat o serie de distincții esențiale în cadrul conceptului de «interdisciplinaritate». De altfel, se cuvine să precizăm că respectivele distincții îi erau utile savantului român pentru a stabili locul lingvisticii printre științele culturii – și îndeosebi locul lingvisticii sale integrale – în conformitate cu realitatea limbajului și cu formele de manifestare ale acestuia, impunându-ne să mergem, așadar, dincolo de structuralism. Ca *addenda*, partea a doua a prezentei traduceri constituie o însumare a răspunsurilor clarificatoare și a intervențiilor binevenite ale lui E. Coșeriu din timpul discuțiilor de după prezentarea comunicării sale.

3.2. Textul *Semantică și metodologie* este unul scurt, dar foarte important prin implicațiile sale teoretice. Aici Eugeniu Coșeriu subliniază necesitatea ca reprezentanții științelor umaniste sau ale spiritului să-și definească dintru început termenii de specialitate întrebuințați în lucrările lor; altminteri, se pot produce confuzii periculoase în mințile receptorilor. În plus, Coșeriu – acceptând (ca întotdeauna) observația medievală conform căreia *verba significant res mediantibus conceptibus* – atrage atenția asupra faptului că termenii științifici (și filosofici) nu trimit direct la „lucruri”, ci se referă la ele doar prin intermediul conceptelor. Or, se constată că oamenii de știință nu se înțeleg adesea în domeniul lor specific tocmai fiindcă vehiculează concepte diferite cu ajutorul aceluiași termenii (ca semnificanți). În acest sens, lingvistul român oferă și câteva exemple clarificatoare, cum sunt cele privitoare la termenii (și conceptele) «*democrație*», «*realism*» etc.

3.3. Am decis să publicăm și un fragment dintr-un tratat de semiotică aparținându-i regretatului profesor Ioan S. Cârâc. Este vorba de textul *Paradigma semiotică – o abordare transdisciplinară a științelor*, text care are meritul, printre altele, de a evidenția (îndeosebi spre sfârșit) rolul călăuzitor al lingvisticii integrale coșeriene pe terenul atât de intricat și de divers al științelor limbajului și/sau al științelor comunicării. Bun cunoscător al teoriei lingvistice elaborate de Coșeriu, dar și cu o solidă pregătire în logică și filosofie, Ioan S. Cârâc intuiește fără greș virtuțile transdisciplinare ale ideilor coșeriene, completând în mod fericit, cu paginile sale, studiul coșerian despre „interdisciplinaritate și limbaj”.

4. Partea rezervată hermeneuticii și lingvisticii textuale ar fi putut avea ca motto cuvintele pe care Hegel le-a scris sub un portret de-al său: „Cunoașterea noastră trebuie să devină recunoaștere. Cine mă cunoaște, aici mă recunoaște”. Într-adevăr, lăsând deoparte articolul meu (*Textul ca simbol. Pentru o hermeneutică a recunoașterii*), care face trimitere explicită la notița marelui filosof german, celelalte două texte semnate de prestigioșii universitari invitați au de-a face și ele, mai mult sau mai puțin, cu această idee sau măcar cu „tehnica portretizării” ca atare. Astfel, procesul de traducere în sine (de care se ocupă Jörn Albrecht în articolul *Text Linguistics and Translation. With special consideration of the performance of machine translation systems in the field of text organisation*) pune această problemă a recunoașterii textului (sau a conținutului textului) din limba-sursă în textul din limba-țintă. Cine cunoaște originalul îl recunoaște cu atât mai bine într-o traducere bună. La fel, orice caricatură (cum este și cea analizată și comentată pe îndelete de Klaas Willems, în articolul *Settings and interpretation: 'Umfelder' and 'Verstehen'. Text linguistics from a Coserian perspective*), în ciuda liniilor îngroșate (cf. lat. *carricare* ‘a împovăra’), permite recunoașterea unor aspecte relevante din realitatea dese(m)nată și satirizată.

5. În definitiv, materialele din cele două părți ale acestui număr special se leagă și se armonizează, întrucât toate textele de aici tratează, pur și simplu, chestiuni semantice sau referitoare la conținutul lingvistic. Or, pentru Coșeriu (așa cum susține el, bunăoară, în studiul *Pour et contre l'analyse sémique*), „în limbaj, totul este semantică”, la fiecare nivel al analizei: „Dans le langage, tout est sémantique: la grammaire ne l'est pas moins que le lexique, la parole en général et les langues ne le sont pas moins que le discours. Et ce qui n'est pas sémantique en soi-même, le «plan de l'expression», y est déterminé par «le sémantique» et peut d'ailleurs assumer à son tour des fonctions mimétiques de symbolisation directe ou d'évocation. Parler de sémantique équivaut par conséquent à parler de toute la linguistique.” (Coseriu, 2001, p. 355).

6. Omul, ca ființă semnificată, creatoare de sens, își relevă capacitățile depline de *homo loquens* la nivelul discursului ori al textului. În viziunea lui Coșeriu, limbajul poetic (ca operă artistică) reprezintă locul plenitudinii funcționale a limbajului, tărâmul tuturor posibilităților lingvistice; de aceea, în exercițiile sale de lingvistică textuală (sau de hermeneutică a sensului), savantul român a favorizat mereu textele literare ale marilor scriitori din cultura universală. Rândurile de mai jos (pe care le-am plasat, în original, și ca motto la acest prolog) în care Coșeriu prezintă natura sensului din opera literară sunt deosebit de instructive în acest context: „În ce privește sensul, se justifică și importanța specială pe care o are în lingvistica textului

conexiunea intimă între teoria limbajului și cea a literaturii. Într-adevăr, planul sensului este, ca să spunem așa, dublu semiotic, deoarece în acest plan un semnificant și un semnificat de limbă constituie o primă serie de relații, urmată de altă serie, în care semnificatul de limbă (prin care desemnează) devine la rândul său ‘semnificant’ pentru *conținutul textului* sau «sens». Semnificatele lingvistice (și ceea ce ele desemnează) constituie partea materială a textului literar, fiind tocmai partea materială – «semnificantul» – al *textului*, al cărui «semnificat» este sensul textului. Prin urmare, tot ceea ce se înțelege în mod imediat într-o operă, prin semnele lingvistice, nu este, din punctul de vedere al textului, decât perceperea unui «semnificant». Cervantes nu vorbește *despre* Don Quijote, *despre* Sancho, *despre* Dulcinea, ci, *prin intermediul* lui Don Quijote, Sancho, Dulcinea, ca *simboluri*, vorbește de *altceva*, ceea ce constituie sensul romanului său” (Coșeriu, 2000, p. 247).

7. În încheiere, le mulțumesc și pe această cale tuturor celor implicați în realizarea acestui număr special consacrat amintirii unui excepțional om de știință român. Recunoștința mea se îndreaptă mai cu seamă către profesorul Klaas Willems, care a stimulat un asemenea demers (chiar și prin „inducție”, în accepția lui R.G. Collingwood) încă din perioada în care am colaborat exemplar la editarea unui consistent volum de studii axate pe lingvistica integrală coșeriană (vezi Willems & Munteanu, 2021).

Referințe bibliografice

- Coseriu, E. (1981). *Lecciones de lingüística general*. Madrid: Editorial Gredos.
- Coșeriu, E. (2000). *Lecții de lingvistică generală*, Traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga, Cuvânt înainte de Mircea Borcilă. Chișinău: Editura Arc.
- Coseriu, E. (2001). *L’homme et son langage*. Louvain/Paris: Éditions Peeters.
- Willems, K.; Munteanu, Cr. (Eds.) (2021). *Eugenio Coseriu. Past, Present and Future*. Berlin/Boston: De Gruyter.